

Ervaringen met het houden en kweken van Chinese krokodilstaarthagedissen (*Shinisaurus crocodilurus*)

J. Schuivens
Venweg 78
6445 XX Brunssum

Illustraties van de auteur, tenzij anders vermeld.

INLEIDING

In januari 1987 kocht ik twee exemplaren van de Chinese krokodilstaarthagedis. Ik dacht een paartje gekocht te hebben. Later bleek dat het twee vrouwtjes waren. In augustus 1988 kocht ik een mannetje en in oktober van datzelfde jaar nog twee vrouwtjes. Van de laatste twee vrouwtjes stierf er een na een maand.

In dit artikel wil ik mijn ervaringen met de verzorging, voortplanting en opfok van de jongen beschrijven. Ook treft u opmerkingen over geslachtsonderscheid en andere publikaties over de soort aan.

VERZORGING IN HET TERRARIUM

Ik houd de dieren in een terrarium dat in de huiskamer staat. De afmetingen zijn 150x50x70 cm (lxbxh). De bodembedekking bestaat uit bosgrond met bladeren met daarop enige druivestruiken. Tegen de achterwand groeit een ficus. Ongeveer een derde deel van het

grondoppervlak wordt in beslag genomen door het waterbassin. De verlichting en verwarming van het terrarium bestaan uit een TL-buis en een gloeilamp van 40 W die in het terrarium hangen. De relatieve luchtvochtigheid varieert tussen de 60 en 70%. De dieren worden gevoerd met treksprinkhanen, wasmotlarven, krekels, regenwormen, nestmuizen en reuzenmeelwormen.

Als medebewoners zitten er acht Koreaanse vuurbuikpadden (*Bombina orientalis*) in het terrarium.

GESLACHTSONDERSCHIED

Omdat de twee dieren die ik in januari 1987 kocht erg verschillend van kleur waren, dacht ik dat het een paartje was. Het exemplaar dat ik van het begin af aan voor een vrouwtje hield is bruin gekleurd en heeft op de flanken vage rode strepen. Het andere dier, dat ook een vrouwtje bleek te zijn, heeft een rode keel. De onderzijde en de flanken zijn ook rood gekleurd. Dit kleurverschil bleek geen betrouwbaar geslachtsonderscheid te zijn. Het rode dier, waarvan ik aanvankelijk dacht dat het een vrouwtje was, legde op een gegeven moment 15 onbevuchte eieren. Het mannetje dat ik in augustus 1988 kocht, is op de kop grijs gekleurd en heeft op de flanken duidelijke rode strepen. Deze tekening komt overeen met die van het vrouwtje dat is afgebeeld op de voorpagina van het tijdschrift *Herpetofauna* (MÄGDEFRAU, 1987). Het kleurverschil tussen mannelijke en vrouwelijke dieren, zoals vermeld in de artikelen van Mägdefrau en VISSER (1989), is bij mijn dieren niet als zodanig aanwezig.

Chinese krokodilstaarthagedis. Foto: P. Mudde.

Portret van een mannetje. Foto: P. Mudde.

Onderzijde: bruin gekleurd.

Onderzijde: rood gekleurd.

GEDRAG IN HET TERRARIUM

De combinatie van de krokodilstaart-hagedissen met de vuurbuikpadden heeft, op een uitzondering na, geen problemen opgeleverd. Eén keer werd een vuurbuikpad gegrepen en bijna helemaal opgegeten. De vier dieren zijn erg rustig. Het mannetje ligt meestal boven in het terrarium, de vrouwtjes bevinden zich gewoonlijk op de bodem of in het water. Als twee dieren elkaar tegenkomen dan volgt daar meestal imponerend gedrag op. Dit bestaat uit trillende op en neergaande bewegingen van de kop op de manier zoals agamen dat ook doen. Als dan geen van de dieren weggaat, bijt meestal een van de dieren de ander, die dan bijna altijd het water in vlucht. Mijn exemplaren hebben elkaar nog nooit letsel toegebracht.

KWEEK

Bij sectie van het in november 1988 overleden vrouwtje bleek dat zij negen volgroeide jongen bij zich droeg. Ik veronderstel dat de vangst en het transport dit drachtige vrouwtje zodanig verzwakt hebben dat zij als gevolg daarvan dood gegaan is.

Het in januari gekochte rode vrouwtje legde op 11 april 1990 vijftien onbevruchte eieren. Op 27 november 1988 zag ik een paring tussen het mannetje en het andere in januari 1987 gekochte vrouwtje. Als gevolg hiervan werden op 12 maart 1990 veertien jongen geboren. Alle jongen werden in het water geboren. Vijf volgroeide jongen verdronken. Waarschijnlijk omdat zij zich niet op tijd uit het geboortevlies konden bevrijden. Negen jongen kropen zelfstandig uit het water. Er stierf één jong de volgende dag. Op dit moment, twee maanden na de geboorte, zijn de acht jongen nog in leven en gaat de opfok probleemloos.

Een ander vrouwtje is op dit moment (juni 1990) nog drachtig. Ik heb geen

paring met dit dier waargenomen, maar aangezien ze al anderhalf jaar in mijn bezit is zal ze hoogstwaarschijnlijk in mijn terrarium bevrucht zijn.

Tijdens de waargenomen paring was de temperatuur in het verblijf 26 °C ('s nachts 21 °C). Tussen 17.00 en 22.00 uur werd iedere dag de regeninstallatie van het terrarium in werking gezet. Dit heb ik tot 12 februari 1989 gedaan.

Mogelijk werden de krokodilstaarthagedissen tot paringen gestimuleerd door de hoge temperatuur en het besproeien. Ik nam waar dat de dieren actiever werden als de regeninstallatie werd ingeschakeld.

Het gewicht van het vrouwtje dat de jongen wierp was op 12 februari 1989 146 gram. Op 10 december 1989, vlak voordat ik de dieren in winterslaap deed, was haar gewicht toegenomen tot 200 gram.

De winterslaap, die plaatsvond bij een temperatuur van 8 °C, duurde tot 20 januari 1990. Tijdens de winterslaap waren de dieren ondergebracht in de

kelder van mijn huis in een glazen bak waarvan de bodem bedekt was met bladeren. Er was duidelijk sprake van een echte slaap, waarbij de dieren roerloos met gesloten ogen lagen. In de winter van 1988/1989 heeft geen echte winterslaap plaatsgevonden.

De opfok van de jongen levert tot nu toe geen problemen op. Ze zitten in een terrarium dat op dezelfde manier is ingericht als het terrarium van de volwassen dieren. Als bodembedekking gebruik ik bij de jonge dieren ook bladeren en bosgrond. Hierin zit al een hoeveelheid voedseldieren. De jonge krokodilstaarthagedissen worden ook gevoerd met krekels en wasmotlarven. De jonge dieren zijn net zo weinig actief als de volwassen exemplaren.

EERDERE PUBLIKATIES

VISSER (1989) wijt het overlijden van een van de jonge dieren aan stress. Hoewel in mijn geval de jonge dieren eveneens gezamenlijk in een terrarium worden grootgebracht vertonen zij tot

Een van de jongen ter vergelijking van de grootte samen met een lucifer afgebeeld. Het afgebeelde jong is één week oud.

nu toe geen enkel verschijnsel dat op stress zou kunnen wijzen. De bak is zo groot dat de dieren elkaar eenvoudig kunnen ontlopen. Desondanks liggen de jonge krokodilstaarthagedissen regelmatig naast elkaar of kruipen over elkaar heen. De dieren lijken zich niet aan elkaar te storen.

Zoals uit mijn ervaringen blijkt is het vaststellen van het geslacht aan de hand van kleurverschillen, zoals beschreven door MÄGDEFRAU (1987), niet altijd mogelijk. Een exemplaar van mij dat volgens zijn beschrijving een mannetje moest zijn legde 15 onbevuchte eieren. VISSER (1989) concludeert dat het aantal jongen per worp in gevangenschap tot nu toe vijf of zes bedraagt. Zowel de onbevuchte eieren als de levend geboren jongen (respectievelijk 15 en 14) wijzen op aanzienlijk grotere leg-sels. In het bij mij gestorven vrouwtje werden bij sectie negen volgroeide jongen aangetroffen.

In tegenstelling tot de ervaringen in

Diergaarde Blijdorp hielden mijn dieren een echte winterslaap. Gedurende deze periode lagen zij roerloos met gesloten ogen. Misschien werd dit veroorzaakt door het feit dat ik de hagedissen in een donkere en koude omgeving plaatste.

KEEPING AND BREEDING

SHINISAURUS CROCODILURUS

Three females and one male of the species are kept together with eight *Bombina orientalis* in an aqua-vivarium. Once mating was observed. High temperatures and humidity might have been the trigger. Fourteen young were born in the water. Five drowned. One died the next day. The eight survivors thrive. Sex determination based on colour (MÄGDEFRAU, 1987) is difficult. Clutch-sizes (5-6 according to VISSER, 1989) are probably larger.

LITERATUUR

MÄGDEFRAU, H., 1987. Situation der Chinesischen Krokodilschwanz-Höckerechse, *Shinisaurus crocodilurus* AHL, 1930. Herpetofauna 9 (51) : 6-11.

VISSER, G., 1989. Chinese krokodilstaarthagedissen (*Shinisaurus crocodilurus*) in Diergaarde Blijdorp. Lacerta 47 (4) : 98-105.